

ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Του κ. Χρ. ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Πυράρχου Πυροσβ. Σώματος

Γενική προσέγγιση του θέματος

Πολλές ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως οι εκχερσώσεις, η σύγχρονη γεωργία μεγάλης κλίμακας και η υδροανάπτυξη καταστρέφουν το ενδιαίτημα πολλών φυτών και ζώων. Το τελικό αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών θα είναι η απώλεια άνω του ημίσεος των υπαρχόντων ζωικών και φυτικών ειδών παγκοσμίως στις επόμενες δεκαετίες. Η παρούσα μαζική εξαφάνιση των ειδών είναι μοναδική. Είναι άμεσο και έμμεσο αποτέλεσμα των πράξεων, που έγιναν από ένα μόνο ον, τον άνθρωπο, και που προξενεί την καταστροφή του οικοσυστήματος και τη συναφή απώλεια ειδών.

Ενισχυόμενη από την ταχύτατη αύξηση του πληθυσμού και την ακόμη πιο αναπτυγμένη τεχνολογία, η αφαίρεση και απλούστευση των οικοσυστημάτων μειώνουν ταχύτατα τον υπόλοιπο περιβαλλοντικό χώρο, για άλλα είδη. Έτσι βασικός λόγος της απώλειας της βιοποικιλότητας είναι η απώλεια του ενδιαιτήματος, λόγω της αύξησης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, που κυριαρχούν και αλλάζουν το τοπίο. Ακόμη και μέσα στην ίδια την αγροτική ζωή σημειώνεται κατακόρυφη πτώση στην ποικιλότητα των γηγενών φυτικών και ζωικών ειδών.

Σήμερα, υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις για την διατήρηση και των ζωικών και φυτικών ειδών, αλλά και του οικοσυστήματος. Τα ζωικά είδη προστατεύονται από το διάταγμα περί ειδών υπό εξαφάνιση, από νόμους, και συμφωνίες, που αφορούν συγκεκριμένα είδη, καταφύγια άγριων ζώων, ζωολογικούς κήπους, ενυδρεία και βοτανικούς κήπους. Κάθε προσέγγιση όμως, δυστυχώς είναι περιορισμένου φάσματος και αποτελεσματικότητας. Η εναλλακτική προσέγγιση, δηλαδή η διατήρηση των αντιπροσωπευτικών οικοσυστημάτων και ιδιαίτερα των σπάνιων, επιδιώκει να προστατεύει μεγαλύτερο περιβαλλοντικό χώρο για μεγαλύτερο αριθμό ειδών. Μία τελική προσέγγιση, και με δεδομένη την μεγάλη απώλεια του φυσικού ενδιαιτήματος, που ήδη σημειώνεται παγκοσμίως, είναι η αποκατάσταση του οικοσυστήματος. Αυτό είναι συνήθως δύσκολο και ερευνάται για ορισμένες μόνο περιοχές του πλανήτη σήμερα.

Αν και η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί σήμερα σοβαρό πρόβλημα, θα προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία στο μέλλον. Οφείλεται στην εντατικοποίηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, καθώς αυξάνει ο πληθυσμός και στην αύξηση της ρύπανσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα αυξημένα επίπεδα εναπόθεσης οξέων, η ρύπανση του νερού, η υπερϊώδης ακτινοβολία από τη μείωση του όζοντος και η παγκόσμια θερμότητα, θέτουν σε πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο την ζωή. Οι άνθρωποι πρέπει να αρχίσουν να παίρνουν μέτρα τώρα για να διατηρήσουν αυτές τις τάσεις και να εμποδίσουν την καταστροφή. Ένα πλαίσιο παγκόσμιας δράσης καθιερώθηκε στο Rio της Βραζιλίας το 1992. Το

«Συνέδριο για τη Βιοποικιλότητα», σύμφωνα με τον τίτλο, ζητά από τα έθνη να αρχίσουν να προστατεύουν τα φυτικά και ζωικά είδη και να καταστείλουν την καταστροφή τους.

Βιοποικιλότητα και Ελλαδικός χώρος

Η Ελλάδα είναι ταυτόχρονα μία Ευρωπαϊκή, Μεσογειακή και Βαλκανική χώρα. Η θέση της στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης της προσδίδει μοναδικά γεωπολιτικά και φυσικά χαρακτηριστικά. Η έκταση της ανέρχεται σε 130.100 Km², εκ των οποίων το 20% αντιστοιχεί στα 3.000 νησιά της. Το εξαιρετικά ποικίλο, τεμαχισμένο και τραχύ ανάγλυφο της χώρας, φιλοξενεί σημαντικούς τύπους οικοσυστημάτων και μία υψηλή βιοποικιλότητα. Σχεδόν το 70% της έκτασής της είναι λοφώδες ή ορεινό με απότομες κλίσεις και πολλές κορυφές, οι οποίες συχνά υπερβαίνουν τα 2.500 μέτρα. Διαθέτει την μεγαλύτερη ακτογραμμή στην Ευρώπη με συνολικό μήκος, υπερβαίνει τα 13.000 χιλιόμετρα, εκ των οποίων το 5% περίπου ανήκει σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές διεθνούς σημασίας.

Ο πληθυσμός της Ελλάδας πλησιάζει τα 11.000.000 ψυχές και η πυκνότητά του είναι από τις μικρότερες στην Ε.Ε. (84 κάτοικοι ανά χλμ²). Μεγάλες εκτάσεις, κυρίως ορεινές και νησιωτικές παραμένουν ακατοίκητες το χειμώνα, απόρροια των μαζικών μεταπολεμικών μετακινήσεων, οι οποίες ερήμωσαν το 40% των αγροτικών κοινοτήτων. Ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι συγκεντρωμένος σε ποσοστό 33% κατά μήκος της ακτογραμμής (σε απόσταση μικρότερη των 2 χλμ.), κατά τη θερινή περίοδο σε μερικές από αυτές τις περιοχές ο πληθυσμός δεκαπλασιάζεται.

Η Ελλάδα διαθέτει ένα πλούσιο περιβαλλοντικό απόθεμα. Το σχετικά μη υποβαθμισμένο φυσικό περιβάλλον, που διακρίνεται για την υψηλή βιοποικιλότητα, σε συνδυασμό με μεγάλη ποικιλία βιοτόπων, η ποιότητα των νερών κολύμβησης και των ακτών της χώρας, η ποιότητα της ατμόσφαιρας ευρίσκονται σε γενικές γραμμές σε καλύτερη κατάσταση από ό,τι στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, παρά τα επί μέρους προβλήματα. Η συστηματική αποκατάσταση μνημείων και η ανακαίνιση έργων αρχιτεκτονικής κληρονομίας, σε συνδυασμό με την δημιουργία δικτύων πεζοδρομών στις μεγάλες πόλεις της χώρας, αναζωογόνησαν ορισμένα ιστορικά κέντρα. Ταυτόχρονα, το δίκτυο NATURA 2000, ένα μεγάλης κλίμακας Ευρωπαϊκό πρόγραμμα, που αφορά στη διατήρηση και διαχείριση της φυσικής κληρονομίας, έχει βελτιώσει το περιβαλλοντικό απόθεμα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΠΕΥΚΗΣ

Μηνιαία Εφημερίδα Πεύκης και Λυκόβρυσης

Ν. Πλαστήρα 3, 151 21 Πεύκη

Τηλ. 210 802 5882, 210 612 0028 • Fax: 210 802 0629 • e-mail:press@paratiritis.net

ΚΩΔΙΚΟΣ 3081

Ιδιοκτήτης - Εκδότης - Διευθυντής

Δ. ΕΜ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ

Ετήσιες Συνδρομές:

Ιδιώτες 10 € • Επαγγελματίες 13 € • Τράπεζες - Εταιρείες: 50 € • Δήμου 70 €

Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΙΝΑΙ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ FIPP FAEP

Φύση και βιοποικιλότητα

Η βιολογική ποικιλότητα της Ελλάδας είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη και στην Μεσόγειο, ως αποτέλεσμα της γεωγραφικής θέσης, της γεωλογικής ιστορίας και της ποικιλότητας του ελληνικού τοπίου. Επιπροσθέτως, οι ήπιες ανθρώπινες επεμβάσεις είχαν ιδιαίτερης σημασίας συμβολή στην ικανοποιητική διατήρηση των στοιχείων της βιολογικής ποικιλότητας διά μέσου των αιώνων. Σήμερα εκτιμάται, ότι η πανίδα της χώρας αριθμεί από 30.000 έως 50.000 είδη, ενώ η χλωρίδα της υπερβαίνει τα 6.300 είδη και υποείδη ανώτερων φυτών. Η Ελλάδα ευρίσκεται στη 2η θέση μεταξύ 15 Κρατών Μελών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά στην ποικιλότητα των ανώτερων φυτών, με πρώτη την Ισπανία. Η χώρα διακρίνεται, επίσης, για τον υψηλό ενδημισμό των ειδών.

Η ποικιλότητα σε επίπεδο ενδιαιτημάτων και οικοσυστημάτων είναι, επίσης, ιδιαίτερα σημαντική στην Ελλάδα, καθώς το πλήθος των συνδυασμών ειδών φυτών και ζώων δημιουργεί θαλάσσια, παράκτια, και χερσαία ενδιαιτήματα, τα οποία καλύπτουν τις διαβαθμίσεις από τα κεντροευρωπαϊκά, στα μεσογειακά και υποτροπικά οικοσυστήματα. Στην Ελλάδα ευρέθησαν 105 από τους 244 τύπους οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, 23 από τους οποίους είναι προτεραιότητας. Ορισμένα από τα ενδιαιτήματα έχουν μοναδική παρουσία στην Ελλάδα ή είναι ιδιαίτερα σπάνια.

Παρά τον μεγάλο βιολογικό πλούτο της, η Ελλάδα παρουσιάζει ορισμένα κενά γνώσης αναφορικά με τους βιολογικούς κύκλους, τις οικολογικές απαιτήσεις και τα πληθυσμιακά δεδομένα των ειδών φυτών και ζώων, που φιλοξενεί. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει κατά πολύ το έργο των αρμοδίων Αρχών για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, όπως και τις προσπάθειές της χώρας να ανταποκριθεί στις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της στον τομέα αυτό. Το 4% των ειδών της χλωρίδας και το 22% των ειδών της πανίδας της χώρας θεωρούνται απειλούμενα σήμερα.

Σε σχέση με την επίδραση των διαφόρων κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας παρατηρούνται ενδεικτικά τα ακόλουθα:

Η γεωργία προκαλεί τον μεγαλύτερο αριθμό επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα. Η πλειονότητα των επιπτώσεων από τη γεωργία αφορά ρύπανση υδάτων, αλλαγές χρήσεων γης και αλλοίωση της δομής και λειτουργίας των οικοσυστημάτων.

Η αλιεία προκαλεί σοβαρές επιπτώσεις κυρίως όταν ασκείται σε περιοχές, οι οποίες έχουν υποστεί μείωση των ιχθυοαποθεμάτων, προερχόμενη από διάφορες μορφές ρύπανσης. Οι ιχθυοκαλλιέργειες προκαλούν, συνήθως, τις σπουδαιότερες επιπτώσεις, δεν παρουσιάζουν όμως αυξητική τάση.

Οι εξορυκτικές δραστηριότητες εμφανίζονται μεν σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, συνδυάζονται όμως με εκτεταμένες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (διάβρωση, εναποθέσεις τεραστίων ποσοτήτων υλικών, όχληση ειδών, διάσπαση οικοσυστημάτων, δραστική αλλοίωση του τοπίου).

Ο κλάδος των κατασκευών εμφανίζει ορισμένες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον.

Ο τομέας του τουρισμού παρουσιάζει μία εν δυνάμει απειλή για το φυσικό περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα. Η προώθηση του τουρισμού ως επενδυτικού μέσου για την ανάπτυξη οικονομικά ασθενών περιοχών, ενέχει κινδύνους αλλαγής χρήσεων γης και υποβάθμισης φυσικών οικοσυστημάτων. Ιδιαίτερα απειλούνται οι παράκτιες ζώνες από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μαζικού θερινού τουρισμού. Πρόσφατα, επίσης, μεγάλη ανάπτυξη γνωρίζουν οι δραστηριότητες ορεινού τουρισμού (χιονοδρομικά κέντρα). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Παρνασός.

«Πάντειο» Πανεπιστήμιο Κοιν. και Πολιτ. Επιστ.
 Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης
 Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
 «Εθνική και Κοινοτική Διοίκηση»

Δημήτριος ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Αθήναι, Οκτώβριος 2006

Προστασία βιοποικιλότητας και φυσικών οικοσυστημάτων

Ο στόχος της Εθνικής μας Στρατηγικής για την προστασία της βιοποικιλότητας απορρέει από την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιολογική Ποικιλότητα και αφορά στην αντιστροφή των τρεχουσών τάσεων απώλειας της βιοποικιλότητας και στην αποτελεσματική προστασία και αποκατάσταση των φυσικών οικοτόπων.

Η ανάγκη προστασίας της βιοποικιλότητας προκύπτει και από την αρχή της πρόληψης, λόγω της περιπλοκότητας των αλληλεπιδράσεων των οικοσυστημάτων με τους πόρους, που είναι απαραίτητοι για την ανθρώπινη επιβίωση.

Με βάση το στόχο αυτό το ΥΠΕΧΩΔΕ προχώρησε ήδη από το 1999 στην εκπόνηση της Στρατηγικής για τους Υδροτοπικούς Πόρους και του Εθνικού Σχεδιασμού για το Φυσικό Περιβάλλον. Σύμφωνα με τον Εθνικό Σχεδιασμό οι προστατευόμενες περιοχές προτείνεται να διακριθούν σε: Α. Περιοχές του Εθνικού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών, και, Β. Περιοχές περιφερειακής και τοπικής σημασίας. Το Εθνικό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών θα αποτελέσει το υπόβαθρο για την ανάπτυξη ενός αντίστοιχου Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης και Διοίκησης, στο πλαίσιο το οποίου έχει προταθεί η ίδρυση 25 Φορέων Διαχείρισης.

Ένα από τα πρώτα και «κλασικά» εργαλεία διατήρησης της βιοποικιλότητας, που εφαρμόστηκε είναι η κήρυξη περιοχών ως προστατευόμενων. Το 2,5% της ελληνικής επικράτειας καλύπτεται από προστατευόμενες περιοχές σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ενώ οι περιοχές, που έχουν δηλωθεί προς ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 ανέρχονται σε 270, αντιπροσωπεύοντας συνολικό ποσοστό περίπου 16,6% επί της χερσαίας έκτασης της χώρας. Επιπροσθέτως, κατά το 2001 η χώρα απέστειλε κατάλογο επί πλέον 60 Ζωνών Ειδικής Προστασίας.

Σε ό,τι αφορά στην εξέλιξη του νομοθετικού - κανονιστικού πλαισίου κατά την τελευταία δεκαετία, σημειώνεται η κύρωση διεθνών συμβάσεων, η ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών, η κατάρτιση Εθνικού Καταλόγου προτεινόμενων περιοχών στο δίκτυο Natura 2000, η έκδοση του Ν.2742/1999 «για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αιφύρο ανάπτυξη και η σύσταση του Φορέα διαχείρισης του Εθνικού Θαλασσίου Πάρκου Ζακύνθου. Τέλος, πολλά έργα έχουν υλοποιηθεί στις προστατευόμενες και υπό προστασία πε-

ριοχές καθώς και για τα προστατευόμενα είδη. Η διαδικασία προστασίας των περιοχών του Εθνικού Καταλόγου αποτελεί τη μεγαλύτερη ίσως πρόκληση, που αντιμετώπισε η χώρα μας στον τομέα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα για σχεδιασμό και εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής.

Σε διεθνές επίπεδο, οι σημαντικότερες πολυμερείς περιβαλλοντικές Συμβάσεις, που έχει επικυρώσει είναι: Σύμβαση Ραμσάρ (1971) για τους υγροτόπους, Σύμβαση Βόννης (1979) για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών και άγριων ζώων, Σύμβαση Βιέννης (1985), Πρωτόκολλο Μόντρεαλ (1987) και τροποποιήσεις του (Κοπεγχάγη 1992) για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος, Σύμβαση Βασιλείας (1989) για τον έλεγχο της διασυνοριακής μεταφοράς επικίνδυνων αποβλήτων και των αποθέσεών τους, Σύμβαση Λονδίνου (1990) για την ετοιμότητα, ανταπόκριση και συνεργασία σε περίπτωση ρύπανσης από πετρελαιοειδή (OPRC), Σύμβαση Ρίο (1992) για τις κλιματικές αλλαγές, Σύμβαση Ρίο (1992) για τη βιοποικιλότητα, Σύμβαση Παρισιού (1994) για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και Σύμβαση Βιέννης (1994) για την πυρηνική ασφάλεια. Σε περιφερειακό επίπεδο, η Χώρα είναι ενεργό μέλος σε περιβαλλοντικές συνεργασίες στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα.

Οι βασικοί άξονες δράσης για τη βιοποικιλότητα πρέπει να είναι:

Διατήρηση και αποκατάσταση σε ευνοϊκά επίπεδα των σημαντικών φυσικών οικοτόπων και ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας.

Διαχείριση υδατικών και εδαφικών πόρων για την αντιστροφή των τρεχουσών τάσεων απώλειας της βιοποικιλότητας.

Ενσωμάτωση της συνιστώσας της βιοποικιλότητας στις τομεακές πολιτικές.

Οι άξονες αυτοί αφορούν και στις ενδιάμεσες, μη προστατευόμενες ζώνες, ώστε αυτές να συνδέουν και όχι να χωρίζουν τις προστατευόμενες περιοχές. Ιδιαίτερα στις περιοχές, όπου αναπτύσσονται δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, θα πρέπει να αναγνωρισθεί ο καθοριστικός ρόλος της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της δασοκομίας στη διαχείριση των τοπίων και των οικοσυστημάτων καθώς και στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας.

Η βιώσιμη κατεύθυνση της γεωργικής παραγωγής θα πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνον τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, αλλά και τη γενικότερη μετάβαση της γεωργίας σε ένα φιλικό προς το περιβάλλον μοντέλο, με μείωση της χρήσης των αγροχημικών, βιώσιμη χρήση των εδαφικών και υδατικών πόρων, αγροανάπαυση, διεύρυνση των προϊόντων της αγροτικής οικονομίας κ.ά.. Σημειώνεται, ότι οι Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί 2078/1992 και 1257/1999 έχουν καταρτιστεί με βάση αυτήν ακριβώς την προσέγγιση.

Αντιστοίχως, η δασοπονική εκμετάλλευση θα πρέπει να εφαρμόσει μία αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των αρχών της βιωσιμότητας στη διαχείριση των δασών, με ενίσχυση της χρήσης των αυτοφυών ειδών, διατήρηση των δέντρων μεγάλης ηλικίας, αύξηση των ανυλοτόμητων εκτάσεων, που τίθενται εκτός παραγωγικής εκμετάλλευσης, διαχείριση του δάσους με στόχους πέραν του άμεσου και έμμεσου οικονομικού οφέλους (προστασία της βιολογικής ποικιλότητας και της ποικιλότητας του τοπίου, κ.ά.) και, βέβαια, προστασία του από καταπατήσεις και πυρκαγιές.

Ανάλογη είναι και η πρόκληση για τον θαλάσσιο χώρο, που παρουσιάζει αρκετές οικονομικές, οικολογικές και νομικές ιδιαιτερότητες. Κύρια, εν προκειμένω, παραγωγική δραστηριότητα είναι η αλιεία, η οποία θα πρέπει να ασκείται βάσει των αρχών της βιωσιμότητας και με μέριμνα για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στους πληθυσμούς των σπάνιων και απειλούμενων ειδών, αλλά και την διαχείριση των ιχθυαποθεμάτων.

Εδώ αξίζει να γίνει αναφορά στους κινδύνους, που διατρέχουν οι υγροβιότοποι της Ελλάδας από το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Σύμφωνα με την WWF σπάνια είδη ψαριών, αμφίβιων και πτηνών των παράκτιων και μη υγροβιότοπων της Ελλάδας, κινδυνεύουν να εξαφανισθούν από το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Ανάμεσα στα πρώτα «θύματα» είναι ο βάτραχος της Καρπάθου, το γκιζά-νι, ενδημικό ψάρι της Ρόδου που ζει σε γλυκά νερά, και πιθανότατα ο πελεκάνος του Αμβρακικού. Δυστυχώς ενώ σε άλλες χώρες έχουν προβεί σε δεκάδες μελέτες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών στα ενδημικά είδη, η χώρα μας δεν έχει κάνει πολλά βήματα μέχρι σήμερα.

Ο στόχος όμως της διαφύλαξης του πλούσιου και ευαίσθητου φυσικού μας περιβάλλοντος πρέπει να αποδεικνύεται και με ανάλογες πρακτικές. Υπάρχουν περιπτώσεις που μας κάνουν επιφυλακτικούς, όπως:

Η κατασκευή του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης, όπου ο κίνδυνος ρύπανσης στο Αιγαίο, λόγω των δεξαμενόπλοιων, που θα διέρχονται από αυτό, αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Αλεξανδρούπολης, είναι μεγάλος. Όταν μάλιστα από δημοσιεύματα του Τύπου φαίνεται ότι όλο το βάρος της συμφωνίας έχει πέσει στα οικονομικά οφέλη και δεν γίνεται μνεία σε μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, τουλάχιστον μέχρι σήμερα.

Η δυσανασχέτηση στην πρόβλεψη δαπανών για την προστασία του φυσικού κάλους, των λύκων και των αρκούδων, κατά την κατασκευή των μεγάλων οδικών αξόνων.

Η επιχειρούμενη τροποποίηση του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Για την επίτευξη, λοιπόν, των στόχων αυτών, απαιτείται διαμόρφωση ανάλογου ήθους και συστήματος αξιών και αλλαγή των αντιλήψεων και πρακτικών, που αφορούν στην σχέση μας με το περιβάλλον και συνειδητή συμβολή και συνεργασία Πολιτών-Κράτους για υιοθέτηση πορειών βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα τελευταία χρόνια στη σύγχρονη αντίληψη, ο ρόλος της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος αρχίζει να αποκτά μεγάλη σημασία. Κι αυτό γιατί γίνεται πλέον κατανοητό, ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της κρατικής δραστηριότητας -η οποία συχνά ολιγώνει, ενώ τις περισσότερες φορές επεμβαίνει κατασταλτικά και όχι προληπτικά στην προστασία του- αλλά χρειάζεται να υπάρξει και κοινωνική κινητοποίηση, ενεργητική δηλαδή συμμετοχή των Πολιτών σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον.

Ακριβώς αυτή η τελευταία, μπορεί να συμβάλει όχι μόνο στην αφύπνιση της Διοίκησης για την καταστολή των παραβάσεων και την αποκατάσταση της οικολογικής βλάβης, αλλά, και το σημαντικότερο, στην επέκταση της πολιτικής της προστασίας, στον σχεδιασμό και στην πρόληψη.

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για το περιβάλλον, (Γκρινπς, W.W.F. κ.ά.) Συλλογικοί φορείς, Ενώσεις Πολιτών μετατρέπονται έτσι σε μοχλούς πίεσης στους Κυβερνώντες και στην Διοίκηση απαιτώντας αποτελεσματικότερη προστασία -και με μέτρα προληπτικού χαρακτήρα- και συνεπή εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Για την διαμόρφωση ενός τέτοιου συστήματος αξιών η περιβαλλοντική παιδεία είναι το μεγάλο μυστικό, γι' αυτό η Διεθνής Κοινότητα επισημαίνει στις περιβαλλοντικές συσκέψεις και συνέδρια, τη μεγάλη σημασία, που έχει η ενημέρωση του Κοινού μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τέλος, η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία και ο δημόσιος διάλογος πρέπει να είναι θέματα πρώτης προτεραιότητας.